

Talousarvion laadinta- ohje

Suunnitelmavuodet 2026 – 2028

Aluehallitus 22.5.2025

Sisällysluettelo

Johdanto	2
1 Määritelmät ja toimintaa säätelevät lait.....	3
2 Talousarvio	5
2.1 Talousarvion laadinnan periaatteet.....	5
2.2 Hyvinvointialueen lainanottovaltuus.....	6
2.3 Investointisuunnitelma	7
2.3.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelma	7
2.3.2 Pelastustoimen osasuunnitelma.....	8
3 Rahoitus	9
3.1 Rahoituksen määräytyminen ja vuotuinen tarkistaminen	11
3.2 Toimintavuosien 2026 - 2029 rahoitusarvio	12
4 Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen talousarviovalmistelu	14
4.1 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan laatiminen	15
4.2 Investointi- ja rahoitusosan laatiminen vuosille 2027 – 2030	18
4.2.1 Lainanottovaltuus	20
4.2.2 Enimmäislainamäärän laskeminen.....	20
4.2.3 Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuus.....	21
4.3 Toimintasuunnitelman laatiminen	21
4.4 Sitovat tavoitteet ja tulostavoitteet	22
4.5 Käyttösuunnitelman laatiminen	22
5 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnittelu	23
Lähteet.....	24

Johdanto

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle on luotu talousarvion laadintaohje koskien vuotta 2026 sekä suunnitelmavuosia 2027 – 2028. Ohjeen tarkoituksena koota toimintaa ohjaavat keskeiset asiakirjat yhteen rahoitusnäkökulmaa ja talousarviovalmistelun edellytyksiä painottaen.

Ensimmäinen (1) luku sisältää hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden valmistelua ohjaavaa lainsäädäntöä ja lain määritelmiä. Toisessa luvussa (2) on kuvattu talousarvion laadinnan periaatteet ja osasuunnitelmat, jotka talousarvioon kuuluvat. Luku kolme (3) käsittää valtion rahoituksen muodostumisen pääperiaatteet. Luvussa neljä (4) esitellään hyvinvointialueen talousvalmisteluprosessi aikatauluineen ja viides (5) luku taustoittaa henkilöstö- ja koulutussuunnitelman valmistelua.

1 Määritelmät ja toimintaa säätelevät lait

Hyvinvointialue määritellään kunnasta ja valtiosta erilliseksi julkisoikeudelliseksi yhteisöksi, joka harjoittaa itsehallintoa alueellaan. Sen toimintaa säätelee laki hyvinvointialueesta 611/2021 (myöhemmin hyvinvointialuelaki). Eduskunnan hyväksyttyä esityksen sosiaali- ja terveyshuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistamisesta (EV 111/2021) aloittivat Suomen 21 hyvinvointialuetta toimintansa 1.7.2021. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden järjestäminen siirtyi hyvinvointialueiden vastuulle 1.1.2023.

Hyvinvointialuelaki (611/2021) luo edellytykset niin itsehallinnolle kuntia suuremmalla hallintoalueella kuin asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kyseisen alueen toiminnassa. Laki pyrkii myös edistämään hyvinvointialueen toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä sekä asukkaidensa hyvinvointia (§ 1). Hyvinvointialue saa itsehallinnon nojalla päättää yleiskatteellisen rahoituksen kohdentamisesta tehtävänsä täyttämiseen ja sillä on oikeus lisärahoitukseen, jos asukkaiden lakisääteiset perusoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluiden osalta vaarantuvat.

Lakia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) ja Lakia pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) sovelletaan hyvinvointialuelain järjestämisvastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja pelastuslaissa (379/2011) säädettyjen palveluiden järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan. Järjestämisvastuun toteutuminen edellyttää riittävää ammattihenkilöstöä ja palvelutuotantoa sekä asiaankuuluvia toimitiloja ja -välineitä. Lakien tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja turvallisuutta sekä taata yhdenvertaiset, yhteensopivat ja kustannustehokkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut koko maahan.

Laissa (612/2021) viitataan lakisääteisiin sosiaali- ja terveyshuollon palveluihin, jotka koskevat henkilöä, jolla on kotikuntalain (201/1994) mukaisesti kotikunta hyvinvointialueella tai jolle hyvinvointialuelain perusteella on järjestettävä kyseisiä palveluita sekä palveluntuottajia, jotka tuottavat palveluita sopimusperusteisesti, ja valvontaviranomaisia (aluehallintovirasto ja Valvira).

Keskeinen lainsäädäntö talouden valmistelussa

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin valtion rahoitukseen ja osin asiakas- ja käyttömaksuihin. Julkisen rahoituksen taso kohdennetaan alueille laskennallisten kriteereiden perusteella ja tarkistetaan vuotuisesti. Julkisen talouden suunnitelmassa asetetaan julkisen talouden monivuotiset tavoitteet mm. julkisen talouden rahoitusaseman, julkisen velan ja julkisten menojen osalta. Lakia hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021) sovelletaan valtion rahoituksen myöntämiseen hyvinvointialuelain piiriin kuuluvien palveluiden kustannusten kattamiseen, jollei rahoituksesta ole erikseen muualla säädetty tai muualla laissa säädetyn nojalla valtion talousarviossa erikseen määrätty.

Vuoden 2026 laskennallisen rahoituksen pohjana on vuoden 2025 laskennallisen rahoituksen taso, joka on yhteensä n. 26,3 mrd. euroa. Rahoitus on korotettu rahoituslain mukaisen palvelutarpeen kasvuarvion (n. 251 milj. euroa) ja hyvinvointialueiden hintaindeksin kevään 2025

ennusteen (3,24 %) mukaisen kustannustason muutoksen (n. 861 milj. euroa) perusteella vuoden 2026 tasolle. Vuoden 2026 rahoituksessa on otettu huomioon kevään 2025 julkisen talouden suunnitelman mukaiset toimenpiteet vuodelle 2026. Vuonna 2025 rahoitukseen lisättyä jälkikätestarkistusta vähennetään (n. 200 milj. euroa) vuonna 2026. Koko maan tasolla muodostettu laskennallinen rahoitus jaetaan alueille rahoitusmallin määräytymistekijöiden perusteella. Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus on noin 27,1 miljardia euroa vuonna 2026 (30.4.2025 julkaistun vuoden 2026 ennakkollisen rahoituslaskelman mukaan). Rahoitus kasvaa vuoden 2025 rahoitukseen 0,9 miljardia euroa.

Hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta ohjaavat useat eri lait sekä niitä täydentävät asetukset, joista keskiössä ovat hyvinvointialuelaki (611/2021; 15 §, 16 §, 115 §, 120 §), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021; 25 §, 26 §), Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021), Pelastuslaki (379/2011), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021), Laki sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (616/2021; 15 §, 61 §), Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021; 11 §, 34 §), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) sekä valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (729/2021). Lisäksi noudatetaan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hallintosäännön taloutta ja valvontaa koskevia määräyksiä, jollei laissa ole toisin säädetty.

2 Talousarvio

Hyvinvointialueen yleiskatteisen rahoituksen tulee turvata perustuslain edellyttämällä tavalla riittävien sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden järjestäminen. Rahoitus on kytköksissä valtion ja hyvinvointialueen vuotuisen ohjaukseen, jonka tehtävänä on paitsi ennakoida toimintaympäristömuutoksia, myös arvioida rahoituksen riittävyyttä, hyvinvointialueen suoriutumista sekä rahoituslain kriteerien osuvuutta. Valtiovarainministeriö sekä hyvinvointialueen lakisääteistä tehtävistä vastaavat ministeriöt pohjustavat talousarvionsa ennusteisiin muutoksista toimintaympäristössä ja alueellinen rahoitus lasketaan vuosittain uusimpien tilastotietojen valossa. Laskennallinen rahoitus tarkistetaan vuotuisesti vastaamaan valtakunnallisesti toteutuneita kustannuksia, jotteivät laskennalliset kustannukset erkanee todellisista kustannuksista (Valtiovarainministeriö).

Hyvinvointialueen taloudesta, rahoituksesta ja investointisuunnitelmasta on säädetty useissa laeissa ja tähän lukuun on koostettu oleellisimpia.

2.1 Talousarvion laadinnan periaatteet

Hyvinvointialuelaki (611/2021) velvoittaa aluevaltuuston hyväksymään vuoden loppuun mennessä seuraavan kalenterivuoden talousarvion sekä taloussuunnitelman vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin (§ 115). Talousarvio ottaa lukuun tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoittaa, miten rahoitustarve katetaan. Kattamisen tulee tapahtua ilman pitkäaikaista lainaa. Investointia varten hyvinvointialue kuitenkin saa ottaa pitkäaikaisen lainan, kunhan valtioneuvosto on antanut siihen valtuuden 15 §:n mukaisesti. Määräraha- ja tuloarvio voivat olla brutto- tai nettomääräisiä.

Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet, jotka noudattavat hyvinvointialuestrategiaa. Taloussuunnitelma laaditaan niin, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan huomioda talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa kahdessa vuodessa tilinpäätöksen vahvistamisvuoden päättymisestä (§ 115).

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Investointiosasta on ilmevä hyvinvointialueen investointien lisäksi hyvinvointialuekonsernin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät investoinnit ja sen on perustuttava 16 §:ssä tarkoitettuun investointisuunnitelmaan, jonka toimivaltaiset ministeriöt ovat hyväksyneet siten kuin siitä erikseen säädetään (§ 115).

Käyttötalousosassa esitetään lautakuntien alaisten toimialojen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet laskelmana, jossa käyttötuloista on vähennetty käyttömenot. Tuloslaskelma laaditaan koko hyvinvointialueelle ja se huomioi tulo-rahoituksen riittävyyden käyttömenoihin ja poistoihin. Investointiosassa avaa liittyvät tulot ja menot sekä esittelee poistot ja lainoituksen. Rahoitusosa avaa toiminnan rahoitusta koskevat tavoitteet ja niiden toteutumista mittaavien tunnuslukujen tavoitearvot sekä nivoo yhteen rahan lähteet ja käytön.

Hyvinvointialueen toiminnassa ja talouden hoidossa on noudatettava talousarviota.

2.2 Hyvinvointialueen lainanottovaltuus

Valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikauttaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän hyvinvointialuelain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Valtioneuvoston aiemmat päätökset valtuuden määrästä otetaan huomioon lainanottovaltuuden määrässä. Valtioneuvoston päätös perustuu julkisen talouden suunnitelmaan sekä hyvinvointialueen lainanottovaltuuteen. Jos julkisen talouden, valtiontalouden tai hyvinvointialueen rahoitusasema heikentyy merkittävästi ja poikkeuksellisesti, hyvinvointialueen lainanottovaltuus voidaan vahvistaa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaista lainanottovaltuutta pienemmäksi.

Hyvinvointialueen lainanottovaltuus on hyvinvointialueen laskennalliseen lainanhoitokatteeseen perustuvan enimmäismäärän ja tilikauden alun ennakoidun lainamäärän erotus. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainamäärä kymmenellä. Lainanottovaltuuden määrää laskettaessa laskennallisen lainanhoitokatteen arvo on yksi. Vuosikatteen arvona käytetään hyvinvointialueen tilikautta edeltävän vuoden talousarvion mukaista arvoa, jota voidaan oikaista hyvinvointialueesta annetun lain 120 §:n mukaisen talouden seurannan tiedoilla esimerkiksi kertaluonteisilla poikkeuksilla erillä. Valtiovarainministeriö huomioi lainanottovaltuudessa tilivuotta edeltävän vuoden lainannostot ja lyhennykset.

Valtioneuvosto voi muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

Alueen tulee hakea lainanottovaltuuden muuttamista kirjallisella hakemuksella, joka sisältää perustelut muutoksen hakemiselle. Lainanottovaltuuden muuttamista koskevassa hakemuksessa alueen tulee selostaa oma näkemyksensä siitä, miksi ja millä perusteella alue pitää haettua investointia välttämättömänä. Samalla tulee täsmentää, millaisen välttämättömyysarvioinnin alue on itse investointien osalta jo tehnyt.

Valtiovarainministeriö asettaa lainanottovaltuuden muuttamista koskevan päätöksen valmistelua varten valmisteluryhmän, johon valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö sekä asianomainen hyvinvointialue nimeävät edustajansa. Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida lainanottovaltuuden muuttamisen edellytyksiä, tarvittavan lainanottovaltuuden suuruutta sekä hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Lainanottovaltuuden muuttaminen on yksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisen kriteereistä.

2.3 Investointisuunnitelma

Hyvinvointialueen on hyvinvointialuelain 16 §:n mukaan vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointia vastaavista sopimuksista. Lisäksi sen tulee sisältää tiedot hyvinvointialueen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista. Investointisuunnitelma koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelmasta ja pelastustoimen osasuunnitelmasta. Investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa.

Investointisuunnitelmaa koskeva esitys on toimitettava valtiovarainministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle ja sisäministeriölle kalenterivuoden loppuun mennessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelmasta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (25 §) ja pelastustoimen osasuunnitelmassa säädetään pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa (§11).

Hyvinvointialueen velvollisuudesta toimittaa investointisuunnitelmaa koskeva esitys kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä.

Vuosien 2026 - 2029 investointisuunnitelma on käsitelty aluevaltuustossa 10.12.2024 ja toimitettu ministeriöille 17.12.2024. Investointisuunnitelma 2026 – 2029 tarkastetaan vielä, kun valtioneuvosto vahvistaa lainanottovaltuuden vuodelle 2026.

2.3.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelma

Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelma tulee perustua sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisiin tavoitteisiin sekä väestön palvelutarpeeseen.

Hyvinvointialueen on valittava siihen sosiaali- ja terveydenhuollon (sisältäen ensihoidon ja ensivasteen) järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit ja investointia vastaavat sopimukset, ja siinä on arvioitava sen sisältämien toimien vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen hyvinvointialueella. Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelmassa on otettava huomioon 36 §:ssä tarkoitettu hyvinvointialueiden yhteistyösopimus.

Hyvinvointialueen on hyvinvointialueesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitetulla omistajaohjauksella huolehdittava, että mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun hyvinvointialuekonsernin sosiaali- ja terveydenhuollon investointi tai sosiaali- ja terveydenhuollon investointia vastaava sopimus taikka sosiaali- ja terveydenhuollon pitkävaikutteisen hyödykkeen luovutus ei ole ristiriidassa hyväksytyn sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi jättää sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman hyväksymättä vain osasuunnitelman ensimmäisen tilikauden osalta, mikäli kriteerit eivät täyty.

2.3.2 Pelastustoimen osasuunnitelma

Pelastustoimen osasuunnitelma tulee perustua pelastustoimen valtakunnallisiin strategisiin tavoitteisiin sekä kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin sekä onnettomuusuhkiin ja muihin uhkiin.

Hyvinvointialueen on valittava pelastustoimen osasuunnitelmaan hyvinvointialueen pelastustoimen järjestämisen kannalta tärkeimmät investoinnit ja investointia vastaavat sopimukset, ja siinä on arvioitava sen sisältämien toimien vaikutuksia hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen, laatuun ja kustannusvaikuttavuuteen.

Sisäministeriö voi jättää pelastustoimen osasuunnitelman hyväksymättä vain osasuunnitelman ensimmäisen tilikauden osalta, mikäli kriteerit eivät täyty.

3 Rahoitus

Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021) määrittää valtion rahoituksen periaatteet (2 luku). Hyvinvointialueelle myönnetään valtion rahoitusta alueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien ja pelastustoimen riskitekijöiden perusteella. Näiden määräytymistekijöiden osuudet vuodelle 2026 ovat seuraavat (30.4.2025 ennakkollisen rahoituslaskelman mukaisesti):

Osuus hyvinvointialueiden rahoituksesta	Manner-Suomi, prosenttia	Itä-Uusimaa, prosenttia
Sosiaali- ja terveydenhuolto yhteensä, josta	97,828	97,722
Terveydenhuollon palvelutarve	43,461	44,434
Vanhustenhuollon palvelutarve	16,539	16,078
Sosiaalihuollon palvelutarve	18,972	16,277
Asukasmäärä	12,829	13,539
Asukastiheys	1,460	0,777
Vieraskielisyys	1,948	1,513
Kaksikielisyyys	0,486	3,147
Saamenkielisyyys	0,013	0,000
Saaristoisuus	0,110	0,000
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	1,464	1,035
Yliopistosairaalalisä	0,545	0,923
Pelastustoimi yhteensä, josta	2,172	2,278
Asukasmäärä	1,412	1,490
Asukastiheys	0,108	0,094
Riskitekijät	0,652	0,694

Edellä mainittujen määräytymistekijöiden osuudet muuttuvat vuosittain määräytymistekijöiden ja hyvinvointialueiden tehtävämuutosten perusteella kohdistuvan rahoituksen muutosten mukaisesti.

Hyvinvointialue päättää saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen ja sillä on oikeus periä asiakas- ja käyttömaksuja järjestämiensä palveluiden käytöstä siten kuin siitä erikseen säädetään, sekä harkita, miten ja mihin maksutuloja käytetään.

Valtiovarainministeriö myöntää hyvinvointialueelle valtion rahoituksen hakemuksetta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa valtion rahoituksen hyvinvointialueelle kuukausittain viimeistään kuun ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammi- ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perusteet

Kullekin hyvinvointialueelle myönnetään valtion rahoituksena euromäärä, joka saadaan laske-
malla yhteen 13 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ja 21
§:ssä tarkoitetut pelastustoimen laskennalliset kustannukset. Hyvinvointialueen sosiaali- ja ter-
veydenhuollon laskennalliset kustannukset ovat ne yhteenlasketut tulot, jotka saadaan kerto-
malla terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon perushinnat 14 §:ssä tarkoitetuilla
hyvinvointialuekohtaisilla palvelutarvekertoimilla ja hyvinvointialueen asukasmäärällä. Saatuun
summaan lisätään hyvinvointialueen asukasmäärän, vieraskielisyyden, asukastiheyden, kaksi-
kielisyyden, saamenkielisyyden ja saaristoisuuden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen
perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Tehtäväkohtaiset painotukset muuttuvat hyvinvointialueiden uusien ja laajenevien tehtävien pe-
rusteella kohdistuvan rahoituksen muutosten mukaisesti ja niistä säädetään vähintään kolmen
vuoden välein.

Seuraavat tehtäväkohtaiset muutokset on huomioitu vuoden 2026 laskennallisessa rahoituk-
sessa:

Tehtävämuutokset vuodelle 2026	euroa	kohdennus
Sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta säätäminen	-42 800 000	Terveydenhuolto
Uudistetaan erikoissairaanhoidon työnjakoa koskevat säädökset	-25 000 000	Terveydenhuolto
Sairaaloiden ja päivystysten sekä erikoissairaanhoidon työnjaon säästöjen pieneminen (H-	48 700 000	Terveydenhuolto
Sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta säätäminen	-4 300 000	Terveydenhuolto
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn vähentäminen	-5 000 000	Terveydenhuolto
Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen kehittäminen teknologiaa h	-30 000 000	Vanhustenhuolto
Ajokorttitarkastusten rajaaminen julkisen palveluväliköiman ulkopuolelle (Lisätoimet 2024)	-3 200 000	Terveydenhuolto
Silmäterveyden norminpurku (HO 2023)	-1 000 000	Terveydenhuolto
Keliakiakorvauksen laajentaminen, lääkärinlausuntojen lisääntyminen	1 000 000	Terveydenhuolto
Keliakiakorvaus, siirto rahoitettavaksi toimeentulotuesta	-1 000 000	Koko laskennallinen sote-rahoitus
Terapiatakuun voimaantulon siirto alkamaan 1.5.2025 (HO 2023)	12 832 000	Terveydenhuolto
Terapiatakuu täsmäytys	-1 850 000	Terveydenhuolto
Tulkauspäiväliin liittyvä säästö (HO 2023)	-3 000 000	Terveydenhuolto
Vammaispalvelulain uudistus (Lisätoimet 2024)	-10 000 000	Sosiaalihuolto
Vammaispalvelulain soveltamisalan muutos	16 400 000	Sosiaalihuolto
Vammaispalvelulain muuttaminen PeV:n elämäntilvaihetta koskevien linjausten mukaiseksi (Li	-20 000 000	Sosiaalihuolto
Hoitotakuun toteutus	-2 200 000	Terveydenhuolto
Hoitotakuu (Lisätoimet 2024)	-33 800 000	Terveydenhuolto
Hoitotakuu (Lisätoimet 2024)	35 900 000	Terveydenhuolto
Kotoutuslain muutoksesta johtuva rahoitusvastuun kasvu hvalle, täsmäytys HE:n mukaisek	-319 000	Sosiaalihuolto
Kuntoutuksen työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen (Lisätoimet 20	-1 600 000	Sosiaalihuolto
RAI-arvioinnin keventäminen (Lisätoimet 2025)	-900 000	Vanhustenhuolto
Demokratia- ja osallisuuden vähentäminen (Lisätoimet 2025)	-5 000 000	Koko laskennallinen sote-rahoitus
Teknologian hyödyntäminen kotihoidossa (Lisätoimet 2025)	-16 200 000	Sosiaalihuolto
Omaishoidon ja perhehoidon palkkiotason nostaminen	16 000 000	Sosiaalihuolto
Käyttämättä jääneen palvelun maksun korotus	-1 500 000	Terveydenhuolto
Yhteensä	-77 837 000	

Pelastustoimen laskennallisten kustannusten perusteet

Hyvinvointialueen pelastustoimen laskennalliset kustannukset muodostuvat kertomalla asukas-kohtainen pelastustoimen perushinta hyvinvointialueen asukasmäärällä ja lisäämällä tuloon pelastustoimen asukastiheyden ja riskitekijöiden perusteella määritellyt laskennalliset kustannukset.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavaa varainhoitovuotta varten hyvinvointialueiden pelastustoimen asukaskohtaisesta perushinnasta, 22 §:ssä tarkoitettua asukastiheyden perushinnasta ja 23 §:ssä tarkoitettua riskitekijöihin perustuvasta perushinnasta.

3.1 Rahoituksen määräytyminen ja vuotuinen tarkistaminen

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin valtion rahoitukseen sekä pieneltä osin asiakas- ja käyttömaksuihin. Yleiskatteisen ja laskennallisen rahoituksen pohjan muodostavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden kansalliset kustannukset, joista johdetaan yksittäiselle hyvinvointialueelle osuva rahoituksen suuruus rahoitusmalleilla.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallissa rahoituspohjaa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen ja kustannustason kasvuennusteen mukaisesti. Vuosina 2023 ja 2024 on korvattu palvelutarpeen kasvu täysimääräisesti, ja näitä seuraavina vuosina 80-prosenttisesti, millä rohkaistaan hyvinvointialueita tehokkuuteen ja taloudellisuuteen. Laskennallinen rahoitus tarkistetaan vuotuisesti jälkikäteen vastaamaan toteutuneita kustannuksia, jotteivät laskennalliset kustannukset erkane todellisista kustannuksista.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden lisäksi valtion rahoitus kattaa demokratia- sekä konserni- ja strategiapalvelut.

3.2 Toimintavuosien 2026 - 2029 rahoitusarvio

Valtiovarainministeriö tekee vuoden 2026 rahoitustason lopulliset täsmennykset tilinpäätösten 2024 valmistuttua. Alustava arvio näyttää ennakkotietojen valossa tältä (30.4.2025):

Hyvinvointialue	Asukasluku	Vuoden 2025 rahoitus yhteensä, euroa (20.12.2025)	Laskennallinen rahoitus vuonna 2026, euroa	Siirtymätasaus vuonna 2026, euroa	Vuoden 2026 rahoitus yhteensä, euroa	Vuoden 2026 rahoitus yhteensä, euroa/asukas
Helsinki	684 018	2 951 426 584	2 951 524 085	100 689 011	3 052 213 095	4 462
Vantaa ja Kerava	289 730	1 201 224 606	1 244 033 543	0	1 244 033 543	4 294
Länsi-Uusimaa	502 067	1 954 463 270	2 033 774 651	0	2 033 774 651	4 051
Itä-Uusimaa	99 415	425 439 609	456 411 837	-18 760 256	437 651 581	4 402
Keski-Uusimaa	207 070	860 311 383	869 325 107	12 653 319	881 978 426	4 259
Varsinais-Suomi	494 819	2 331 621 170	2 512 291 341	-75 203 486	2 437 087 855	4 925
Satakunta	211 261	1 071 180 138	1 066 862 414	21 049 865	1 087 912 279	5 150
Kanta-Häme	169 455	804 406 370	834 755 253	-5 316 941	829 438 312	4 895
Pirkanmaa	545 406	2 509 110 838	2 586 012 532	0	2 586 012 532	4 741
Päijät-Häme	204 635	955 095 176	1 032 736 464	-37 493 441	995 243 023	4 864
Kymenlaakso	157 442	893 543 139	865 417 285	38 603 816	904 021 101	5 742
Etelä-Karjala	125 083	605 510 960	611 718 408	2 122 117	613 840 525	4 907
Etelä-Savo	129 376	757 636 869	750 257 097	33 354 646	783 611 743	6 057
Pohjois-Savo	248 815	1 289 166 392	1 333 825 344	-239 805	1 333 585 539	5 360
Pohjois-Karjala	162 091	837 533 201	931 039 576	-57 493 207	873 546 369	5 389
Keski-Suomi	274 112	1 271 406 348	1 290 883 108	18 221 006	1 309 104 114	4 776
Etelä-Pohjanmaa	189 929	964 996 536	999 699 224	0	999 699 224	5 264
Pohjanmaa	178 749	843 281 139	848 048 838	15 358 031	863 406 869	4 830
Keski-Pohjanmaa	67 723	333 422 233	359 435 079	-15 042 726	344 392 353	5 085
Pohjois-Pohjanmaa	418 331	1 980 511 141	2 072 837 211	-18 309 083	2 054 528 128	4 911
Kainuu	69 639	403 943 719	417 261 381	-728 294	416 533 087	5 981
Lappi	176 151	1 009 283 580	1 089 249 436	-42 461 067	1 046 788 369	5 943
Manner-Suomi yhteensä	5 605 317	26 254 514 401	27 157 399 215	-28 996 496	27 128 402 719	4 840

Vuosille 2026 – 2029 on luotu valtiovarainministeriössä painelaskelma, jonka pohjana on arvio (30.4.2025) vuoden 2026 rahoituksesta. Ennustevuosille 2027 – 2029 korotetaan rahoitusta hyvinvointialueindeksin mukaisella kansallisella hintaennusteella sekä THL:n aluekohtaisilla palvelutarpeen kasvuarvioilla. Laskelmassa on huomioitu rahoituslain mukainen palvelutarpeen määräaikainen korotus 0,2 %-yksiköllä vuosille 2026 – 2029. Vuodesta 2025 lähtien arvioidusta kasvusta huomioidaan 80 %. Laskelmassa on huomioitu myös aluekohtaiset siirtymätasaukset 30.4.2025 julkaistun laskelman mukaisesti.

Rahoituksen painelaskelmassa on huomioitu jälkikäteistarkistus vuosille 2027 – 2029 hyvinvointialueiden raportointien vuoden 2025 talousarviotietojen ja vuosien 2026 – 2027 taloussuunnitelmatietojen perusteella. Kunkin vuoden rahoituksessa huomioitava lopullinen jälkikäteistarkistus määritellään alueiden toteutuneen nettokustannuskehityksen mukaisesti. Jälkikäteistarkistuksessa on huomioitu omavastuuosuus rahoituslain mukaisesti.

Arviot aluekohtaisista terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon tarvekertoimista perustuvat THL:n maaliskuussa 2025 päivittämiin laskelmiin sekä ennusteeseen tulevasta väestörakenteesta (Tilastokeskuksen 4.4.2025 julkaisema vuoden 2023 väestörakennetilasto). Laskelma ei sen sijaan huomioi todellisia aluekohtaiseen rahoitukseen vaikuttavia tekijöitä, kuten muutoksia sairastuvuudessa tai väestön vieras- ja kaksikielisyydessä.

Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma 2026 - 2029

Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma, milj. euroa				
Alue	2026	2027	2028*	2029
Helsinki	3 052	3 163	3 185	3 300
Vantaa ja Kerava	1 244	1 296	1 304	1 355
Länsi-Uusimaa	2 034	2 120	2 131	2 214
Itä-Uusimaa	438	458	464	486
Keski-Uusimaa	882	916	916	950
Varsinais-Suomi	2 437	2 543	2 570	2 685
Satakunta	1 088	1 117	1 106	1 135
Kanta-Häme	829	862	859	886
Pirkanmaa	2 586	2 686	2 688	2 786
Päijät-Häme	995	1 036	1 044	1 086
Kymenlaakso	904	925	915	936
Etelä-Karjala	614	631	625	643
Etelä-Savo	784	804	797	817
Pohjois-Savo	1 334	1 379	1 374	1 417
Pohjois-Karjala	874	909	913	950
Keski-Suomi	1 309	1 350	1 342	1 384
Etelä-Pohjanmaa	1 000	1 032	1 024	1 055
Pohjanmaa	863	890	886	914
Keski-Pohjanmaa	344	358	361	376
Pohjois-Pohjanmaa	2 055	2 141	2 143	2 214
Kainuu	417	428	425	435
Lappi	1 047	1 088	1 094	1 137
Manner-Suomi yht.	27 128	28 133	28 165	29 162

* Panielaskelmassa rahoituksen muutos vuodesta 2027 vuoteen 2028 on koko maan tasolla 0,1 %. Tätä selittää laskelmassa huomioitu alueiden vuoden 2026 taloussuunnitelmätietoihin perustuva jälkikäteistarkistus. Taloussuunnitelmätietojen mukainen nettokustannuskehitys on hyvin maltillista (–0,5 %) vuonna 2026. Tällaisen kehityksen toteutuessa hyvinvointialuetalous kääntyisi huomattavan ylijäämäiseksi vuonna

4 Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen talousarviovalmistelu

Itä-Uudenmaan talousarvion laadintaprosessi vuodelle 2026 on aloitettu toukokuussa 2025 ja se perustuu valtiovarainministeriön 30.4.2025 julkaisemaan arvioon rahoitustasosta. Lopulliset täsmennykset julkaistaan hyvinvointialueiden vuoden 2024 tilinpäätösten valmistuttua. Alustava huhtikuinen arvio valtion rahoituksesta on katsottavissa kappaleessa 3.2.

Aluevaltuusto hyväksyy vuoden 2026 talousarvion sekä taloussuunnitelman 2026 – 2028 joulukuussa 2025.

Talousarvion laadintaa ohjaava aikataulutus	
5/2025	Henkilöstösuunnitelmien valmistelu käynnistyy toimialatasolla
16.5.2025	Henkilöstölistaus palkanlaskentajärjestelmästä
22.5.2025	Aluehallituksen hyväksyntä talousarvion laadintaohjeelle
23.5.2025	Henkilöstömeno- ja muu talousarviotietojen syöttäminen käynnistetään
23.5.2025	Investointisuunnitelman 2027 – 2030 laatiminen käynnistetään
12.6.2025	Aluehallituksen kehyspäättös 2026 – 2028
15.8.2025	Luvut syötettynä talousarvio-ohjelmaan
15.8.2025	Henkilöstösuunnitelma 2026 valmiina
18.8.-12.9.	Kustannusten ja investointien (2026 - 2028) priorisointi sekä henkilöstösuunnitelmien käsittely toimiala- ja hyvinvointialueetasolla
23.9., 1.10.2025	Talousarvion ja -suunnitelman, henkilöstösuunnitelman sekä 2026 – 2028 investointisuunnitelman lautakuntakäsittelyt
30.10.2025	Aluehallituksen 1. käsittely: talousarvio ja -suunnitelma-, henkilöstösuunnitelma sekä 2026 – 2028 investointisuunnitelma
27.11.2025	Aluehallituksen 2. käsittely: talousarvio ja -suunnitelma-, henkilöstösuunnitelma sekä 2026 – 2028 investointisuunnitelma
9.12.2025	Aluevaltuuston talousarvion ja -suunnitelman 2026 – 2028 sekä 2027 – 2030 investointisuunnitelman hyväksyminen
1/2026	Aluehallituksen ja lautakunnan hyväksyntä talousarvioon perustuvalla käyttösuunnitelmalla
15.1.2026	Talousarvio Valtiokonttorille

4.1 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan laatiminen

Alustava runkotalousarvio vuodelle 2026 laaditaan vastuualueilla tehdyn ehdotelman pohjalta, joka sovitetaan aluehallituksen kesäkuussa 2025 hyväksymään vuosien 2026 - 2028 taloussuunnitelman suunnittelukehykseen. Sosiaali- ja terveystoimi jakautuu toimialajohtoon, perhe- ja sosiaalipalveluihin, yhteisiin terveyspalveluihin, erikoissairaanhoidon ja ikääntyneiden palveluihin. Pelastustoimi puolestaan jakautuu pelastustoimen johtoon, pelastustoimintaan, ensihoidon ja riskien hallintaan. Jokainen vastuualue laatii alustavan talousarvioesityksen oman toimintansa osalta.

Henkilöstömenot

Huoden 2026 henkilöstöresurssien suunnittelun lähtökohtana on vuoden 2025 henkilöstösuunnitelmat, jotka käsiteltiin lautakunnissa 1. ja 2.10.2024 sekä aluehallituksessa 10.10.2024. Hyvinvointialueen henkilöstösuunnitelma valmistellaan talousarviovalmistelun yhteydessä. Henkilöstöratkaisut palkkaharmonisointineen sovitetaan vuoden 2026 valtion rahoitukseen. Lähtökohtana vuoden 2026 henkilöstösuunnitelmalle on nykyinen henkilöstö. Henkilöstön lisäyksiä ei tule tehdä koko suunnittelukaudella paitsi hyvin perustelluista syistä.

Henkilöstökustannuksissa huomioidaan lakisääteiset mitoitusvaatimukset ja henkilöstömenojen tekninen budjetointi tehdään keskitetysti osana talousarviovalmistelua. Talousarvioon sisällytetään määrärahat virka- ja työehtosopimuksien mukaisten palkankorotusten sekä harmonisointikustannusten kattamiseen.

Kunta- ja hyvinvointialan uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Sopimuskauden pituus on 34 kuukautta, eikä sopimusta voi irtisanoa. Sopimusten nimelliskorotukset ovat yhteensä 7,37 prosenttia. Korotukset noudattavat työmarkkinoiden yleistä linjaa, kun huomioon otetaan lyhyempi sopimuskausi.

KT irtisanoi vuosille 2023–2027 sovitun palkkauksen ja palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman. Tilalle neuvoteltiin uusi kehittämisohjelma vuosille 2026–2028. Se tuo kunta- ja hyvinvointialalle noin kolmen vuoden aikana 1,8 prosentin korotukset. Uuden kehittämisohjelman eriä on myöhennetty ja eriä on pilkottu eli niitä on kolme entisen kahden sijaan.

Osa vuoden 2025 korotuksista on peräisin edelliseltä sopimuskaudelta 2022–2025. Hyvinvointialalla näitä ovat kehittämiserät 1.6.2025 ja 1.11.2025 sekä yhteensovittamiserä 1.11.2025. Hyvinvointialalla elokuussa 2025 maksettavat kertaerät liittyvät myös jo aiemmin sovittuihin korotuksiin: ne ovat korvausta viime kaudella sovittujen yhteensovittamiserien siirrosta marraskuulle 2025. HYVTESissä on käyttämättä 0,4 prosentin suuruinen keskitetty erä, jonka ajankohdaksi oli alun perin sovittu 1.2.2025. Tämä erä siirtyy käytettäväksi 1.11.2025. Osana sopimusratkaisua sovittiin, että hyvinvointialalle alun perin 1.6.2025 sovittujen yhteensovittamiserien uusi määräpäivä on 1.11.2025.

Hyvinvointialan vuosien 2025–2028 tiedossa olevat sopimuskorotukset on koottu yhteenvedonmaisesti alla olevaan taulukkoon:

		SOTE-sopimus	Lääkärisopimus	HYVTES
1.6.2025	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,80 %	0,80 %	0,40 %
Elokuu 2025	Kertaerä	140 €	371 €	76 €
1.10.2025	Yleiskorotus	2,50 % / 53 €	2,50 %	2,50 % / 53 €
1.11.2025	Yhteensovittamiserä (paikallinen erä)*	2,00 %	2,10 %	1,00 %
1.11.2025	Kehittämishjelmaerä (keskitetty erä)**	–	–	0,40 %
1.8.2026	Yleiskorotus	2,27 %	2,27 %	2,27 %
1.10.2026	Paikallinen järjestely- erä	0,20 %	0,20 %	0,20 %***
1.10.2026	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,40 %	0,40 % / 0,06 % / 0,30 %	0,40 %
1.4.2027	Yleiskorotus****	2,00 %	2,00 %	2,00 %
1.4.2027	Paikallinen järjestely- erä****	0,40 %	0,40 %	0,40 %***
1.4.2027	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,40 %	0,40 %	0,40 %
1.2.2028	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	1,00 %	1,00 %	1,00 %

* 1.6.2025 ajankohdasta siirretty yhteensovittamiserä.

** 1.2.2025 / 1.6.2025 ajankohdasta siirretty kehittämishjelmaerä.

*** Liitteen 7 paikalliset järjestelyerät lasketaan liitteen 7 henkilöstön palkkasummasta.

**** Vuoden 2027 korotukset voivat muuttua perälaularatkaisun myötä.

Kehittämishojelman kaikki erät ovat paikallisia. Tarvittaessa vuosien 2026–2027 erät voidaan sopia osittain tai kokonaan keskitetyiksi eriksi. Vuoden 2027 yleiskorotus ja paikallinen erä voivat muuttua perälautaratkaisun myötä. Mikäli Teknologiateollisuuden työehtosopimus irtisanoetaan, hyvinvointialan sopimuksissa seurataan vuoden 2027 osalta tilalle tulevia sopimuskorotuksia. Sopimuskausi päättyy 29.2.2028, joten vuodelle 2028 voi tulla jo tiedossa olevien sopimuskorotusten lisäksi muita sopimuskorotuksia. Niiden suuruus ja ajankohta selviävät alkuvuonna 2028 käytävissä neuvotteluissa.

Eläke- ja vakuutusmaksut

Runkotalousarviossa käytetään Kevan arviota työnantajan eläkemaksuista vuodelle 2026:

Palkkaperusteiset eläkemaksut	2024	2025	2026
Kokonaismaksu	24,40 %	24,40 %	24,40 %
Työansiopohjainen eläkemaksu	23,60 %	23,70 %	23,50 %
Työkyvyttömyyseläkemaksu	0,80 %	0,70 %,	0,80 %
Työnantajan eläkemaksut		julk. 15.5.2024	julk. 22.1.25
➤ alle 53 v. ja 63 v. täyttäneet	17,25%	17,25 %	17,10 %
➤ 53–62 -vuotiaat	15,75%	15,75 %	17,10 %
➤ Laskennallinen eläkemaksu	16,84%	16,84 %	17,10 %

Sosiaalivakuutusmaksuissa käytetään kuluvan vuoden prosentteja talousarvion laadinnassa, kunnes saadaan päivitys vuoden 2026 osalta loppuvuodesta 2025:

Vakuutusmaksut	2023	2024	2025
Sairausvakuutusmaksu	1,53	1,16	1,87
Työttömyysvakuutusmaksu	2,02	1,09	0,80
Tapaturmavakuutusmaksu	0,152	0,154	0,154
Ryhmähenkivakuutus (If)	0,06	0,06	0,06

Ostopalveluhenkilöstöresurssit

Henkilöstöresurssien jäädessä täyttämättä budjetoidaan kustannuspaikalle henkilöstösuunnitelman mukaiset kulut täysimääräisesti ja ostopalveluna hankitun henkilöstön kalliimpien kustannusten erotus ennusteena ostopalveluihin. Mikäli ostopalveluresurssiin joudutaan turvautumaan henkilöstön osalta, tulee vastuualueen kommentoida tätä talousarvioesityksessään.

4.2 Investointi- ja rahoitusosan laatiminen vuosille 2027 – 2030

Investoinneiksi lasketaan taseen pysyvien vastaavien erään kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset, joiden taloudellinen pitoaika on useita tilikausia. Investointi voi olla maa-alueen, rakennuksen, koneiden ja laitteiden hankinta tai niiden perusparantaminen. Investointi voi olla myös muu pitkävaikutteinen meno kuten tietojärjestelmän tai osakkeiden hankinta tai osallistuminen toisen yhteisön investoinnin rahoittamiseen, silloin kun osallistumisesta on hyötyä myös hyvinvointialueen toiminnassa.

Perinteisen, omaan taseeseen tehtävän investoinnin lisäksi toimitiloja on mahdollista hankkia myös erilaisilla vuokramalleilla, kuten kiinteistöleasing-sopimuksilla ja yhteistyömalleilla, kuten nk. elinkaarimalleilla. Nämä rinnastetaan investointien ohjausta ja investointisuunnitelmaa koskevassa sääntelyssä investointeihin. Tällaisista ja perusparannusmenoista, jotka parantavat hyödykkeen tulon- ja palveluntuottamiskykyä alkuperäistä suuremmaksi, on investointisuunnitelmassa esitettävä sopimukset. Investointisuunnitelmaan sisällytetään sopimuksen arvo. Näiden lisäksi investointisuunnitelmassa tulee esittää mm. toimitilojen ja sopimusten suunnitellut luovutukset. Investoinnin käsite on siis laajempi kuin sen pelkkä kirjanpidollinen tulkinta, kun myös investointeja vastaavat sopimukset sisällytetään suunnitelmaan.

Esimerkki investointisuunnitelman tiivistelmästä:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelma						
1 000 €	2025	2026	2027	2028	Myöh.	Yhteensä
PYSYVÄT VASTAAVAT	16 132	16 110	17 730	30 000	50 000	129 972
RAKENNUKSET	5 700	9 000	12 200	30 000	50 000	106 900
LAITE JA KALUSTE HANKINNAT	2 695	2 760	1 430	0	0	6 885
ICT JA MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	7 687	4 250	4 000	0	0	15 937
MUUT INVESTOINNIT	50	100	100	0	0	250
INVESTOINTEJA VASTAAVAT SOPIMUKSET	35 531	12 050	50	11 300	0	58 931
RAKENNUKSET	33 716	12 000	0	11 250	0	56 966
LAITE JA KALUSTE HANKINNAT	1 815	50	50	50	0	1 965
ICT JA MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0	0	0	0	0	0
MUUT INVESTOINNIT	0	0	0	0	0	0
VUOTUINEN VUOKRAVASTUIDEN MUUTOS	0	0	0	0	0	0
OMAISUUDEN LUOVUTUKSET	0	0	0	0	0	0
RAKENNUKSET	0	0	0	0	0	0
LAITE JA KALUSTE HANKINNAT	0	0	0	0	0	0
ICT JA MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0	0	0	0	0	0
MUUT INVESTOINNIT	0	0	0	0	0	0
INVESTOINTITUET	0	0	0	0	0	0
PYSYVÄT VASTAAVAT JA INVESTOINTEJA VASTAAVAT SOPIMUKSET YHTEENSÄ	51 663	28 160	17 780	41 300	50 000	188 903

Ensimmäinen vuosista on sitova, loput indikaatiivisia.

Esimerkki investointien rahoitussuunnitelmasta, joka tehdään koko hyvinvointialueelle:

Investointien rahoitus	2025	2026	2027	2028	Yhteensä
Toiminnan rahavirta (=vuosikate+tulorahoituksen korjauserät + satunnaiset erät)	10 413	35 709	44 424	69 371	159 917
Investointien rahavirta					0
Investointimenot	-51 663	-28 160	-17 780	-41 300	-138 903
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	0	0
Lainakannan muutos	45 000	-5 000	-20 000	-25 000	-5 000
Rahavarojen muutos	3 750	2 549	6 644	3 071	16 014
Konsernin (=tytäryhteisöt) investoinnit					0
Yhteistyösopimukseen sisältyvät investoinnit (erittely)					0

Investointisuunnitelman 2027 – 2030 aikataulut

Alla on kuvattu aikataulut vuosien 2027 - 2030 investointisuunnitelman laatimiselle ja toimittamiselle:

- Kesä 2025: Hyvinvointialueen alustavan investointisuunnitelman julkaiseminen osana hyvinvointialueen vuosittaista selvitystä. Sosiaali- ja terveystalouden osalta sosiaali- ja terveysministeriölle ja pelastustoimen osalta sisäministeriölle.
- Joulukuu 2025 (v. 2025 loppuun mennessä): Investointisuunnitelmaa koskevan esityksen toimittaminen ministeriöille (sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja valtiovarainministeriö)
- Kevät 2026: Valtioneuvoston päätös lainanottovaltuudesta, jonka jälkeen alueella mahdollisuus täydentää suunnitelmaansa.
- Loppuvuosi 2026: Investointisuunnitelman hyväksyminen/hylkääminen sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö)
- Jos hylättäisiin, uusi esitys toimitettava viivästyksellä; hyväksyttyä investointisuunnitelmaa tarvitaan vuoden 2027 talousarvioon laatimiseksi syksyllä 2026

Talouspalvelut lähettää tarkemman ohjeistuksen investointiesityksiä valmisteleville yksiköille.

4.2.1 Lainanottovaltuus

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu alkuvaiheessa yleiskatteelliseen valtion rahoitukseen. Valtio kantaa viime kädessä vastuun hyvinvointialueiden rahoituksen riittävydestä, minkä vuoksi hyvinvointialueella ei ole itsenäistä oikeutta pitkäaikaiseen lainanottoon. Hyvinvointialueiden investointeja rajoittaa valtioneuvoston vahvistama lainanottovaltuus.

Hyvinvointialueen tulee laatia vuotuinen investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista investoinneista, investointeja vastaavista sopimuksista sekä niiden rahoituksista. Investointeja voidaan rahoittaa tulorahoituksella, kertyneillä rahavaroilla sekä lainanottovaltuuden mukaisesti pitkäaikaisella lainalla. Lainanottovaltuus määritellään laskennallisesti lainanhoitokykyyn perustuen ja siihen vaikuttaa myös aiemmin nostettujen lainojen jäljellä oleva määrä. Valtioneuvosto vahvistaa jokaiselle hyvinvointialueelle vuosittain valtuuden pitkäaikaisen lainan ottamiselle. Hyvinvointialue voi kuitenkin käyttää päätettyä lainanottovaltuutta useana tilikautena, jos se toteuttaa investointia usean vuoden aikana investointisuunnitelman mukaisesti. Investoinnin rahoittamiseksi otettavaa lainaa voi siten nostaa useana vuonna. Lainanottovaltuuden vuosikohtaisuus tarkoittaa sitä, että valtuuden on riitettävä kyseisen vuoden aikana käynnistyviin investointeihin ja niihin investointeja vastaaviin sopimuksiin, joihin kyseisen vuoden aikana sitoudutaan. Jos hanke viivästyy yli vuodella, se tulee esittää käynnistymis- tai sitoutumisvuoden investointisuunnitelmassa.

Hyvinvointialue ei saa käyttää pitkäaikaista lainaa muuhun tarkoitukseen kuin investointien rahoittamiseen. Vaikka lainanottovaltuus koskee sekä investointeja että investointeja vastaavia sopimuksia, voi lainaa nostaa ainoastaan investointeja varten.

4.2.2 Enimmäislainamäärän laskeminen

Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainalyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainamäärä kymmenellä. Lainanottovaltuuden määrää laskettaessa laskennallisen lainanhoitokatteen arvo on yksi. Vuosikatteen arvona käytetään hyvinvointialueen tilikautta edeltävän vuoden talousarvion mukaista arvoa, jota voidaan oikaista hyvinvointialueesta annetun lain 120 §:n mukaisen talouden seurannan tiedoilla esimerkiksi kertaluonteisilla poikkeuksellisilla erillä. Valtiovarainministeriö huomioi lainanottovaltuudessa tilivuotta edeltävän vuoden lainannostot ja lyhennykset.

Kaavamuodossa esitettynä:

$$\frac{(vuosikate + korkomenot)}{\left(\frac{lainamäärä}{10} + korkomenot\right)} \geq 1 \text{ eli } lainamäärä \geq 10 * vuosikate$$

4.2.3 Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuus

Lainanottovaltuudella on tarkoitus varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investointinsa taloudellisesti kestäviksi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan kustannusvaikuttavasti ja valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti, muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat ja väestön palvelutarpeet huomioiden.

Lainanottovaltuudet lasketaan vuosittain. Myös kaikki nostetut lainat otetaan huomioon tulevien vuosien lainanottovaltuuden määrissä, jolloin lainanottokyky voi muuttua. Uudellamaalla hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän välinen laskutus voi merkittävästi vaikuttaa siihen, millaisiksi lainanottovaltuudet muodostuvat. Vuosille 2024 ja 2025 Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle ei myönnetty lainanottovaltuutta. Vuoden 2026 lainanottovaltuuspäätös annettiin 8.5.2025, jonka jälkeen hyvinvointialueella on mahdollisuus täydentää suunnitelmaansa. Mikäli vuoden 2026 lainanottovaltuus on pienempi kuin aluevaltuuston joulukuussa 2024 hyväksymä ja ministeriölle toimitettu investointisuunnitelma 2026 – 2030, on alkuperäistä suunnitelmaa sopeuduttava, jotta lainanottovaltuus riittää tai vaihtoehtoisesti hakea ministeriöltä lainanottovaltuuden muuttamista kirjallisella hakemuksella. Lainanottovaltuuden muuttaminen on kuitenkin yksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisen kriteereistä.

4.3 Toimintasuunnitelman laatiminen

Toimintasuunnitelmassa esitellään hyvinvointialueen toimintaperiaatteet, jotka kumpuavat strategiasta. Toimintaperiaatteet viitoittavat toimintamallin, jossa visio ja arvot toteutuvat:

- Osaava henkilöstö on riittävää, voi hyvin ja viihtyy työssä ajallisesti pitkään
- Laadukkaat palvelut ovat yhtenäisiä, yhdenvertaisia ja laajasti kuntalaisten saatavilla
- Toiminta on taloudellista, kestäväää ja vaikuttavaa

Toimintasuunnitelma kuvaa panostukset strategian toteutumiseksi sekä vastaa yksinkertaisiin kysymyksiin: kuka, mitä, miten, milloin ja millä hinnalla. Strategia voidaan nähdä hyvin jalkauteuksi, kun se kytkeytyy toimintasuunnitelmaan muodostaen selkeän käsityksen siitä, mitä tulee tehdä ja mitä siitä syntyy. Tulosten seurannan avulla voidaan vielä todentaa onnistumisen taso.

Toimintasuunnitelmat laaditaan vastuualueittain ja niissä on eriteltyä toiminnan painopisteet, avaintavoitteet ja riskiarvio.

4.4 Sitovat tavoitteet ja tulostavoitteet

Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet johdetaan suoraan hyvinvointialueen strategiasta, jossa tärkeimpinä nostoina ovat:

- henkilöstön hyvinvointi, johtaminen, pysyvyys ja saatavuus
- palveluiden yhtenäistäminen ja yhdenvertaistaminen
- digipalveluiden kehittäminen
- tukevien, ehkäisevien ja korjaavien palveluiden riittävyys
- hallittu kustannuskehitys ja vaikuttavuus

Vastuualueet valmistelevat strategiasta omat sitovat tavoitteensa talousarvion yhteyteen. Talouden osalta vuodelle 2026 ja suunnitelmavuosille 2027 – 2028 tavoitteeksi asetetaan kustannuskurin ylläpitäminen sekä pysyvien rakenteellisten, tuottavuutta parantavien ja kustannuksia alentavien ratkaisujen löytäminen siten, että hyvinvointialueen talous on ja pysyy terveellä pohjalla ja tasapainoisena.

Hallintosäännön 77 §:n mukaisesti aluevaltuusto päättää talousarviosta ja määrittelee, mitkä ovat aluevaltuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet sekä antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset siitä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat hyvinvointialueen viranomaisia.

Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet aluevaltuustoon nähden:

- Rahoitus riittää kattamaan myös rahoituskulut ja poistot
- Suunnitelmakaudella poistotason on oltava realistinen ja suhteessa vuosikatteeseen
- Hyvinvointialueen tuloslaskelma on tasapainossa rahoituksen kanssa
- Hyvinvointialueen sitovuustaso on toimintakate
- Investointiosa on investointisuunnitelman mukainen

4.5 Käyttösuunnitelman laatiminen

Hallintosäännön 77 §:n mukaan aluehallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Hyväksytyn talousarvion pohjalta laaditaan 31.1.2026 mennessä käyttösuunnitelma, jossa on tarkennettu talousarvion suunnittelu vastuualueittain tiliryhmätsolle.

5 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnittelu

Keskeinen osa hyvinvointialueen toiminnan ja talouden johtamista on henkilöstösuunnittelu. Talousarvion laatimisen yhteydessä otetaan kantaa henkilöstön lukumäärään ja henkilöstömenoihin.

Hyvinvointialueen henkilöstövaateet määräytyvät strategisten ja toiminnallisten tarpeiden myötä. Kartoittamalla nykyinen henkilöstön poistuma ja käytettävissä oleva osaaminen tuleville vuosille, saadaan muodostettua kuva henkilöstön kehittämis- ja rekrytointitarpeista. Henkilöstösuunnittelulla varmistetaan, että organisaatiossa on oikea määrä työtehtäviin soveltuvia henkilöitä sijoitettuna kykyjensä kannalta sopivimpiin tehtäviin. Tämä auttaa ennakoimaan henkilöstökustannuksia ja henkilöstön kouluttamistarvetta.

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnittelu aloitetaan ajamalla ajantasaiset henkilöstö- ja palkkaustiedot kustannuspaikoittain palkanlaskentajärjestelmästä maaliskuun palkanmaksun jälkeen. Henkilöstösuunnitelma pitää sisällään kustannuspaikkakohtaisesti toteutuneiden määräaikaisten työ- ja virkasuhteiden määrän nimikkeittäin, arvion määrän kehittymisestä ja muutostarpeista. Henkilöstöbudjetti viedään kustannuspaikoittain budjetointijärjestelmään.

Henkilöstö-/ henkilöstömenosuunnittelun vaiheet:

- Talouspalvelut huolehtii henkilöstölistojen tilaamisesta palkanlaskentajärjestelmästä 3/2025 tilanteen mukaisina
- Talouspalvelut toimittaa henkilöstölistat vastuualueille jaettuna tulosityksiköittäin viimeistään 16.5.2025
- Tulosityksiköpäälliköt työstävät excel-listat läpi toimintayksikkö- ja kustannuspaikkatasoisten esihenkilöiden kanssa
 - o virheet nykytilanteeseen nähden tulee päivittää saatuihin listauksiin ja lisätä tiedot täyttämättä olevista viroista tai toimista
 - o mahdolliset lisäykset tai vähennykset henkilöstömääriin tulee päivittää henkilöstöpalveluiden antaman ohjeistuksen mukaisesti henkilöstösuunnitelmaan
 - o mahdolliset nimikemuutokset tulee päivittää henkilöstöpalveluiden antaman ohjeistuksen mukaisesti henkilöstösuunnitelmaan
- Vastuualuejohtajat/ -päälliköt kokoavat henkilöstösuunnitelmansa yhteen ja toimittavat sen henkilöstöpalveluihin 15.8.2025 mennessä

Lähteet

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hallintosääntö: https://itauusimaa.fi/wp-content/uploads/2025/03/Hallintosaanto_aluevaltuusto_11.3.2025.pdf

Valtiovarainministeriö, Hyvinvointialueiden vuoden 2026 ennakkollinen rahoituslaskelma: <https://vm.fi/rahoituslaskelmat>

Valtiovarainministeriö, Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma: <https://vm.fi/rahoituslaskelmat>